

İNGİLİZCE ÖĞRETMENİ ADAYLARI İNGİLİZCE İLE İLETİŞİM KURABİLİYORLAR MI?

Can Prospective EFL Teachers Communicate in English?

Faruk TÜRKER

Yard. Doç. Dr. Cumhuriyet Üniv., Edebiyat Fak.,
İngiliz Dili ve Edebiyatı Böl.
farukturker@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı İngilizce öğrenen öğrencilerin iletişim kurma ihtiyaçlarını göz önüne alarak beklentilerinin incelemek, sahip oldukları İngilizce konuşabilme yetenekleri konusunda görüşlerinin saptamak ve aldıkları İngilizce dersleriyle ilgili değerlendirmelerinin iletişimsel dil ihtiyaçları dikkate alınarak incelemektir. Araştırmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi İngilizce öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmayı yürütmek amacıyla öğrencilere “İhtiyaç Analizi” anketi uygulanmış ve anketlerin değerlendirilmesi sonucunda öğrencilerin İngilizceyi iletişimsel amaçlı yeterince kullanamadığı, mevcut dil eğitimi programlarının iletişimsel dil becerilerini geliştirmede oldukça yetersiz kaldığı kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İngilizce Öğretmeni, iletişim, ihtiyaç analizi, iletişimsel yaklaşım

Abstract

The purpose of the present study is to analyze expectations of the students related with their communicative needs and expectations, determine the students' opinions and suggestions on their speaking English abilities, and to analyze the students' opinions and suggestion on the courses related with English Language Teaching. The subjects of the study were the EFL students studying at Hacettepe University, Selçuk University, and Gazi University. In order to carry out the study a Needs Analysis questionnaire was administered to the students and after data analysis it was observed that the students couldn't communicate enough with English and the present curriculum is in sufficient to improve communicative language skills.

Keyword: English teacher, communication, needs analysis, communicative approach

Hymes ve arkadaşlarının Chomsky'nin “yeti” ve “performans” kavramlarına yabancı dil öğretiminde “iletişimsel yeti” kavramının da eklenmesi gerektiğini söylemesiyle¹ iletişimde dil kullanımının ve konuşmanın önemi kabul edilmiş oldu². Yabancı dil öğretiminde iletişimsel

yetinin geliştirilmesi gerektiği görüşüne göre dilin gramer kurallarından çok bir iletişim aracı olarak kullanılması önemlidir ve dil uygun ortamlarda konuşma amaçlı etkin ve doğru kullanılmalıdır.

Demirel'e göre³, iletişimci yaklaşımda akıcı (fluent) bir dil hâkimiyeti, hatasız (accurate) bir dil hakimiyetinden daha önemlidir ve bu yaklaşım şunları içermelidir:

- a. Öğretim öğrenci merkezli olmalı ve öğrenciler sınıf içi etkinliklerle her fırsatta dersin içine çekilmeli.
- b. Amaç dilde (İngilizce) yazılmış ve günlük iletişimde kullanılan özgün materyaller öğretim için kullanılmalı, bütün amaç öğrencilerin İngilizcede iletişim kurmalarını sağlamak olmalı.
- c. İngilizce öğretmeni hem anadilde hem de amaç dilde (İngilizce) yeterli olmalı.
- d. Öğretmenler, orkestra şefi gibi yönlendirici olmaktan çok öğrencilerin deste ve etkinliklere katılımını arttırarak onların amaçlarına uygun bir şekilde iletişim kurmalarına yardımcı olmalı.
- e. Öğrenci için anlamlı olan sözlü ve yazılı iletişim etkinliklerine ağırlık verilir.

Yabancı dil eğitim-öğretiminde iletişimci yöntemin ağırlıklı olarak kullanılması Türk Milli Eğitim sisteminde de ilke olarak benimsenmiş olmasına rağmen çalışmanın örneklemini oluşturan Hacettepe Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi İngilizce öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere uygulanan anket sonuçlarına göre iletişimci yöntemle verilen İngilizce eğitimi sınıfta etkin bir şekilde uygulanmadığı ve bu yüzden de öğrenciler birbirleriyle iletişim kuramamak bir yana, İngilizce öğretileri bile yabancı İngilizce öğretmenleriyle tercüman vasıtasıyla anlaşacak konuma gelmiştir⁴.

Bu sorunun nedeni olarak öğrencilerin derslere olan ilgisizliği, mevcut materyallerin yetersizliği veya müfredattan kaynaklanan problemler gibi pek çok etmen ileri sürülebilir⁵. Ancak, bu çalışmanın asıl amacı, öncelikli olarak sorunları tartışmaktan çok, öğrencilerin iletişimsel ihtiyaçlarını değerlendirerek uygun bir yöntem belirlemektir.

Bu çalışmada öğrencilerin kendi yabancı dil gereksinimlerini belirlemede önemli bir rol üstlenebilecekleri ve bu şekilde müfredat geliştirme ve değerlendirme sürecine aktif katılabilecekleri “öğrenci merkezli yaklaşım” kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımı öğrencilerin dil gereksinimleri ile beklentiler ve hedefler üzerine yoğunlaşan süreci içermektedir⁶. Yabancı dil öğretiminde sıkça kullanılan bu yaklaşımda titizlikle irdelenmesi gereken önemli bir kavram da “ihtiyaç analizi”dir. Bir yabancı dil öğretimi planlamasında öncelikli olarak düşünülmesi gereken “ihtiyaç analizi” bir dil programında içerik, beklenti, hedef ve amaç belirlemede kullanılacak dil gereksinimlerini içermektedir ve içerik planlamasında ihtiyaç analizi çok dikkatli yapılmalıdır⁷.

Hutchinson & Waters⁸ bir dil dersinin planlanmasında dersin müfredatını, beklenti, hedef ve amaçlarını içeren ihtiyaç analizi uygulamanın çok önemli olduğunu ve bu konunun bir dil programının içeriğinin planlanması sürecinde de değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürer. Bu çalışmada konuyla ilgili açıklamalara dayanarak İngilizce bölümü öğrencilerinin (İngilizce öğretmenleri adaylarının) iletişimsel dil ihtiyaçları mevcut dil öğretim programlarının içerikleri ile birlikte değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

2.YÖNTEM

Bu araştırmanın evrenini Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Selçuk Üniversitesinin İngilizce öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 300 öğrenci oluşturmaktadır. 120’si kız, 180’i erkek olan bu öğrencilere İngilizce dilinde hazırlanmış olan “ihtiyaç analizi” anketi uygulanmış, Munby⁹, Kelliny¹⁰ ve Baştürkmen¹¹ tarafından geliştirilen bu anket ile toplanan verilerden elde edilen sonuçlar SPSS programı kullanılarak analiz edilmiş, öğrenci görüşlerine ilişkin cevap sıklıkları istatistikler yöntemleri uygulanarak yorumlanmıştır.

Genel olarak 2 bölümden oluşan anketin birinci bölümünde öğrencilerin iletişimsel dil gereksinimlerini belirlemek amaçlanmış ve bununla ilgili çeşitli sorular sorulmuştur. Bu sorularla öğrencilerin konuşma, dinleme, telaffuz gibi iletişimsel becerileri ile gramer, okuma, yazma gibi diğer becerileri nasıl değerlendirdikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde ise öğrencilerden dil iletişimsel dil gereksinimleri dikkate alınarak dil eğitimini daha işlevsel ve daha etkin kılmak için neler yapılması gerektiği ile ilgili önerilerde bulunmaları istenmiştir.

3.BULGULAR VE YORUM

Çalışmaya katılan öğrencilere uygulanan ve İngilizce olarak sorulan “ihtiyaç analizi” anketinde “katılıyorum” ve “katılmıyorum” şeklinde 2 seçenek verilmiş ve genel olarak İngilizce alanı ile öz değerlendirmeye ilgili sorular yöneltmiştir

3.1. İLETİŞİMSSEL BECERİLERE AYRILAN ZAMAN

- ❖ Derslerde başarılı olmak için “okuma-anlama” çalışmalarına ağırlık vermeliyiz
- ❖ “Dinleme” ve “konuşma” becerimizi arttırmak için çok çaba harcamalıyız
- ❖ İngilizceyi ders saatlerinde konuşabiliyoruz (ama çok az)
- ❖ Çok nadir olarak İngilizce konuşabiliyoruz İngilizce konuşma, dinleme ve telaffuz gibi iletişim becerilerini okuma-anlama becerisinden daha çok önemsemeliyiz
- ❖ İngilizce TV ve uydu yayını izleme, internetteki İngilizce yayınları izleme, İngilizce film izleme, İngilizce şarkı dinleme, yabancılarla İngilizce konuşma çalışmalarını düzenli olarak yapmalıyız

Öğrencilerin % 61,2’si konuşma becerisinin gelişmesine yoğun çaba harcarken, % 23,6’i İngilizceyi haftanın belli günlerinde olan derslerde (çok az) konuştuklarını, % 15,2’ü ise çok nadir olarak İngilizce konuştuklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, Öğrencilerin önemli bir bölümünün İngilizce konuşma, dinleme ve telaffuz gibi iletişim becerilerini okuma becerisine oranla daha az önemsedikleri görülmüştür. Düzenli olarak TV, uydu, internet, İngilizce film, İngilizce şarkı, yabancılarla İngilizce konuşma çalışmalarını öğrencilerin yalnızca % 16,6’sının yaptığı tespit edilmiştir.

- ❖ Konuşma becerisi “yazılı anlatım” dan daha önemlidir
- ❖ Okuma becerisi “konuşma” dan daha önemlidir

Çeşitli dil becerilerini önem sırasına göre değerlendirmeleri istenen bu kısımda dil gereksinimleri hakkında bilgi sahibi olunmaya çalışılmıştır. Buna göre, öğrencilerin % 47,3’ü birinci önemli sırada “konuşma” yı belirtirken, %15,2’si de en az önemli dil becerisi olarak “yazılı anlatım” ı

göstermişler. Ayrıca, öğrencilerin % 92,3'ü tartışmalara katılma, grup çalışmalarına katılım ve katkı, sınıfta soru sorma, sınıftaki sözlü sunumları dinleme-anlama, sözlü sunumlar yapabilme, vs. gibi iletişimsel etkinliklerin çok önemli olduğunu vurgulamıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin % 94,8'i ise bu bölüme çok büyük beklentilerle geldiklerini, ancak ne yazık ki dinleme, konuşma ve telaffuz becerilerine ve bunlarla ilgili etkenliklere yeterince önem verilmediğini düşünmektedir.

3.2. YABANCI DİL ALANLARINDA KARŞILAŞILAN ZORLUK

- ❖ “Telaffuz” da zorlanıyorum
- ❖ “Dinleme” de zorlanıyorum
- ❖ “Konuşma” da zorlanıyorum
- ❖ “Yeni Kelimeler” öğrenmede zorlanıyorum
- ❖ “Yazılı Anlatım” da zorlanıyorum
- ❖ “Dilbilgisi” öğrenmede zorlanıyorum

Öğrencilerin İngilizce öğrenirken karşılaştıkları zorlukların oranları dil alanlarına göre şöyledir;

Tablo1.Öğrencilerin İngilizce Öğrenirken karşılaştıkları Zorluklar

Zorluk Türü	%
Telaffuz (Pronunciation)	33,3
Konuşma (Speaking)	25,6
Dinleme (Listening)	19,2
Yeni Kelimeler (New words)	11,4
Yazılı Anlatım (Writing)	6,3
Dilbilgisi (Grammar)	4,2
Toplam	100

Tablo 1 de görüldüğü gibi, öğrencilerin büyük bir kısmı İngilizce konuşma ve dinleme ile ilgili becerilerde ciddi sorunlar yaşarken, dilbilgisi ve yazılı anlatım becerilerinde çok az sorunla karşılaşmaktadır.

3.3. İNGİLİZCE BİLGİ DÜZEYİ ve YETENEKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilerin % 81,4'ü İngilizce dinleme, konuşma ve telaffuz becerilerini kullanmada kendilerini yetersiz gördüklerini ifade ederken, % 74,3'lük grup ise İngilizce okuma ve yazılı anlatım becerileri konusunda kendilerini yeterli bulmuşlardır. Görüldüğü gibi öğrencilerin alanlara göre dil gereksinimleri kişiden kişiye değişkenlik gösteriyor.

3.4. İNGİLİZCE DERSLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.4.1. İNGİLİZCE DERSLERİNDE DİL BECERİLERİNİN KULLANILMASI

- İngilizce dersleri genellikle “okuma-anlama” ve “yazılı anlatım” ile ilgili becerileri geliştirmeye yöneliktir
- İngilizce konuşma ve dinleme-anlama becerileriyle ilgili dersler bu alandaki becerileri geliştirmede beklenen katkıyı sağlayamıyor
- İngilizce iletişim kurmak için gerekli olan dersler (dinleme, konuşma, vs.) sadece 1.sınıfta olduğu (üst sınıflarda olmadığı) için iletişim kurmada ve konuşmada çok zorluk çekiyoruz
- Derslerde telaffuz çalışmaları yapılmadığı için yeni kelimelerin standart telaffuzunda çok zorlamıyoruz

Anketin bu bölümünde Hacettepe Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi İngilizce öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere aldıkları derslerin içerikleri hakkında bir dizi soru sorulmuştur. Bu sorularla mevcut derslerin amacı ve içeriği ile öğrencilerin yabancı dil gereksinimleri arasındaki bağlantı değerlendirilmek istenmiştir. Buna göre, öğrencilerin % 79,6'sı İngilizce derslerinin genellikle İngilizce okuma ve yazılı anlatım ile ilgili becerilerini geliştirmeye yönelik olduğunu savunurken, % 75,4 ise İngilizce konuşma ve dinleme-anlama becerileriyle ilgili derslerin bu alandaki becerileri geliştirmede bekledikleri katkıyı sağlayamadığını vurguluyor. % 86,7'lik bir grup İngilizce ile iletişim kurmalarının hayati önemi olmasına rağmen iletişimsel dil becerilerinden olan İngilizce konuşma ve dinleme-anlama derslerinin sadece 1. sınıfta olması ve bu becerilerle ilgili derslerin üst sınıflarda olmaması, bu becerilerle ilgili etkinliklerin ya hiç olmadığını, ya da çok az olduğunu,

dolayısıyla var olan çalışmalar gerçek iletişimsel gereksinimlerini ve beklentilerini karşılamaktan çok uzak.

İngilizce telaffuz becerileri ile ilgili bir soruya verilen cevapta, öğrencilerin % 92,3'ünün derslerde İngilizce telaffuz becerileri ile ilgili etkinliklerin göz ardı edildiğini bu yüzden öğrenciler İngilizce kelimeleri telaffuz etmekte zorluk çekiyorlar.

3.4.2. DERSLERDE AKTİF OLMA

- **Derslere aktif katılmamız çok üst düzeyde**
- **Sınıf içi iletişimimiz çok dar ve sınırlı**

Mevcut derslerin içerik olarak öğrencilerin derslere aktif olarak katılmasına uygun olup olmadığı ile ilgili sorulara öğrencilerin büyük çoğunluğu olumsuz cevap vermiştir. Yani, öğrencilerin % 70,3'ü mevcut derslerin kendilerini aktif ve katılımcı yapmaktan çok uzak olduğunu belirttiler. İzleyen sorularda öğrencilerin % 86,6'sı sınıf içi iletişimlerinin çok dar bir grupla sınırlı olduğunu işleri sürmüşlerdir.

3.4.3. DERS KİTAPLARI VE YARDIMCI MATERYALLER

- ❖ **Ders kitaplarının tasarımı ve içerikleri dil ihtiyaçlarımızı karşılıyor**
- ❖ **Derslerde kullanılan iletişimsel aktiviteler iletişimsel yetiyi kazandırıyor**
- ❖ **İngilizce kitaplarımız çok iletişimsel (dinleme ve konuşmaya ağırlık veriyor)**

Öğrencilerin % 91,3'ü ders kitaplarının tasarımı ve içeriklerinin İngilizcede iletişimsel gereksinimlerini karşılayamadığını belirtirken, % 84,7'lik bir grup ise derslerde kullanılan iletişimsel aktivitelerin yalnızca sınıf içerisinde (yapay ortamlarda) işlevsel göründüğünü, sınıf dışındaki gerçek ortamlarda iletişimsel yetiyi kazandıramadığını belirtiyor.

Katılımcıların % 78,3'ü (bütün bu sonuçlara paralel olarak) derslerde kitaplara destek malzemesi olarak kullanılan İngilizce materyaller iletişimsel ihtiyaçlarını karşılamadığını belirtiyor.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

“İhtiyaç Analizi” ve “yazılı anket” ile “sözlü görüşme” sonuçlarının çok dikkatli incelenmesi sonucu, İngilizce Öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğrencilerin iletişimsel gereksinimlerinin çok üst düzeyde olduğu görülmüştür. Ancak öğrencilerin iletişimsel gereksinimlerini çok iyi bilmesine ve bu konuda eksik olmalarını iletmelerine rağmen dersleri planlarken öğrencilerin beklenti, gereksinim ve önerilerini dikkate alınmadığı bilinen bir gerçektir. Bu nedenle çalışmanın sonucuna göre aşağıdaki önerilerin göz önüne alınması gerekir:

- Dersleri daha aktif ve eğlendirici hale getirmek için İngilizce konuşma, dinleme-anlama, telaffuz gibi iletişimsel becerilere ağırlık veren etkinlikler ve çalışmalarda en az okuma-anlama, yazılı anlatım, dilbilgisi gibi yapısal çalışmalar kadar önemli ve ağırlıklı olmalıdır.
- Mevcut programa göre sadece hazırlık sınıfı ve birinci sınıfta ders olarak okutulmakta olan İngilizce konuşma, dinleme ve telaffuz becerileri ders olarak tüm eğitim sürecine yayılmalı.
- Öğrencilerin sınıf içi tartışmalara, çalışmalara ve tüm etkinliklere katılmaları sağlanmalı, bunun için uygun materyal seçilmeli, temin edilmeli ve kullanılmalıdır.
- “İhtiyaç Analizi” eğitim-öğretim sürecinin her aşamasında, özellikle müfredat ve programın değerlendirilmesi ve geliştirilmesi aşamasında, yapılmalı ve çıkan sonuçlar sürecin her aşamasına yansıtılmalıdır.
- İngilizce eğitimi programları öğrencilerin farklı dil ihtiyaçlarını (iletişimsel, sınav amaçlı, özel amaçlı, akademik amaçlı, ...vs.) dikkate alarak hazırlanmalı, dilin amaç için gerekli işlevsel kullanımına ağırlık verilmelidir.
- Dil becerileri ile ilgili derslerin içerikleri dilin işlevsel amacına uygun olarak yeniden düzenlenmeli, sınıf içi ve gerçek ortamlarda gerekli uygulamalara imkân verecek şekilde getirilmeli

- Bu çalışmada tartışılan sonuçların kapsamı genişletilmeli ve Türkiye'deki diğer İngilizce Öğretmenliği bölümlerini de etkilemelidir.

Kaynaklar ve Dipnotlar

- ¹ DEMİREL, Ö. 1999: **İlköğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi**. İstanbul: M.E.B., s.50.
- ² KOÇ, S. 1979: “**BAYDÖ’de Öğrencilerin Dil Gereksinimlerinin Saptanması: İşlevsel/İletişimsel Bir yaklaşım.**” İzlem, 3, Kış: 41-49, 43; HYMES, D. 1972: “**On Communicative Competence.**” in Pride and Holmes 1972: 269-93.
- ³ DEMİREL, Ö. 1999: 50.
- ⁴ http://www.aktifhaber.com/news_detail.php?id=148765
- ⁵ DEMİREL, Ö. 1999.; GÜVEN, H. 2001: “**Yurtdışında İlköğretim, Ortaöğretim ve Üniversitelerde Yabancı Dil Nasıl Öğretiliyor?**” Ana Dili, Dil ve Eğitim Dergisi, Tömer, Sayı: 22, ss.40-45.
- ⁶ BROWN, H. D. 2001: **Teaching by Principles**. San Francisco: Addison Wesley Longman.
- ⁷ HUTCHINSON, T. & WATERS, A. 1987: **English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach**. New Jersey: Prentice-Hall.; RICHTERICH, R. & CHANCEREL, L. 1987: **Identifying the Needs of Adults Learning a Foreign Language**. London: Prentice-Hall Int.; RICHARDS, J. C. & RODGERS, T. S. 1986: **Approaches and Methods in Language Teaching**. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- ⁸ HUTCHINSON, T. & WATERS, A. 1987.
- ⁹ MUNBY, J. L. 1978: **Communicative Syllabus Design**. London: Cambridge University Press.
- ¹⁰ KELLINY, W. H. 1988: **Language Communicative Needs**. Bern: Peter Lang Publishers, Inc.
- ¹¹ BAŞTÜRKMEN, H. 1998: “**A Needs Analysis Project at Kuwait University.**” Forum, Volume: 36 No: 4.